

САНА СЛОВО

**ХАЫЛАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ
15 КҮНҮНДЭН ТАХСАР**

№ 13 (7559) • 1994 салындағы 15 күні. Олтауоруның Сынанаты — 16 солжубай 15 жарылыш

КИЛЭНГКИЛЭР КЭСКИЛЛЭРЭ

ХАЦААНЫН НАДЫН КОРУНГЭ

Республикалыг Президент М. Е. Николаев: «Саха сирингэр, саха дъонугар чайнынай бас билин, чулааны тыва сирингэр, балыкпар орууллаах буюлуухтаах», — дэвн этнотээ кийзгилергэ уот харахха сон түбэнэр. Сөн түбэнэр эрэ буюлую дуо, улууска бастакынан баанынайдарылан барбыт изнилэж дъонуи ўра, баада санаалырын сүрэйбаяры ортуунан кинрэн сайн этэргэ дылла.

Бүгүн изилдөлж 23 жылдыстыбыта чаланынай бас билүүнен үзүлди. Дынку-сарғаны жытта изилдүүлүхээ, сирөр, оннук музикалкын ытсан музгаты-вар ишени баара көстүбөт. Төгөрүтүү, хас сыртында ахсын сонун изпсөзиниздүү тоонуяллар. Бу жиелгик-ләргэ ордук хараптерниң, алшун олоду сағаттан-саңа харадынан көрөр, дууланган мыныар сарғах дынноохтор даңуны. Ишүэ аренданан үзлээдүн садаттан туюх сана сууреэн барыта мантан си-лис-мутук тардан улус атын изилдөктөрнөр төннүйэр. Сөвотох Н. П. Попомаревтара аренда абылайлан, баалынын батыннарилчылан азырар-сувалырар.

Ити уосай баалыманыларын эттэхээ, Оттон күнинэди үзэвэ-терөөнинг нэг мыналда ханна барыай, баар. Хас бикердин хана-быстыбы мына да аразс, Кекен оттообут азалынара, итэбэйн синтаринээччи атылаан булунара турар. Оннук да түбүгураллар. Ол курдун, оту Октоитон, Кириз-Халдъа-Йыттан, Намтан гиэнэл-

Бу сырымга түохтазхтарай - ханың таңхатарый динр буоллахха, дөл, баарбөр. Түох-ханың ишине, бастаң узас тәрілли-біншірттән дъесудағыбыстар. Ол збәтер белом 30-лық — 40-чалының күйнілләх бағынай ханаңыстыбаларда мүшкүтән 10-ча,

Олункуу 11 күнүгөрттүүлүп, балык-балаңаң түрүүлэх балык түгэн буулан ааста. Манийа Донордар дыңзэрээ туулган олохко киндеригэр аналдаах долгтуулаах часка донордар, доруобу-но харыстабылык узанттаро мүлкүүнүлдөр.

Балынба итылаабының
ирада М. Г. Платонов
ылғас көмөрдөн тылы,
бээрдин эзэн турал, ты-
лы салгын доруобуй хар-
ыстаабылын управление-
тын начальнигар Саха
Республикатын утуулэх
ирайыгар Г. Н. Алексеев-
ка бидала:

ко сүттөнди. Ити эрээр ол штэбштээр табири-с-тыбаларга курдук оннук сүүчүнэн тонна буулбатык. Кэм балры, ылары көнсэ-тадлар, таңыналлар. Ити гынан отунан оннук ны-быттарбыт, анын саптак-на туруорсар ханаийсты-ба маниш суют. Суюн да бүрбайдынзи нерор-истэр ханаизайнинаах. Кончукэн охтуута ишенинээд сый-тан заппа айыраах. Быллы-рыны 20 суюн олу-дозатээр, 1992 сыйга бу 70-ча этэ. Сылтыг мол-тох сымга 25, ол ийнээр кыстын эасынгайт майдары-тар 12 одуунца. Бу бирдии ийншигэнинээ олорор ханаизайтыблартан си-бинир айыраах олгуулсандаа кинжэр, 1993 сыйга го-сударствоюз 139 тонна эт, 244 тонна ўйт тутт-ры-ланна.

Халык түшнүүсүнүүн

арал, саныны да бу-
лтар. Бастаан утас
да бирбийнана со-
зга буоллаада.

Уопсай балаңызы-
рын аттахху. Оттон
эди үзәв-терезиниг-
шалва ханна барыаб,
Хас бикердин хана-
ба нылда да аразс,
оттообут абалына-
тәрәйн сипариссеччи
шапан булунара ту-
оннук да түбүгурал.
Ол курдун, оту Ок-
са, Кириз-Халдаа-
ни, Намтан тиэнэл-
тиене 40-ча—70-ча
ны абалынахтаах-
валлар. Кининен
оттон ашашынтар
суюх буолбатахтар.
похтоох ассоциация
(председатель С. И.
ни) сүрүнүүр. Хо-
«Үйту» баалыны
мыйтыбаты кални он-

Ханингын да ишин, түб-
уу интияга почтооттоох са-
лаа. Ону чааңынай көрүү-
гэ ылан интер ассо уус-
туктардаа. Оттон изби-
лини инники сайдыбытын
корер хайсан да наада.
Санга ўйз кадрдарын ин-
тигиттэн сајалдан салга
чыл миңстэлэркин таңаары-
нары көрүнүн, производс-
твоны көнтээн, үбү-хар-
чыны эргитэн эрэ бэйзин
байо байытар, дымларны
хайынар наадаты тирээта.
Киланжийлэр ону ойдоон,
бу ертүнэн эмиэ сонун
суюу тобулувнарга ылсы-
быттар. Ол түбүннак ды-
налталарым байылыга П.
Ф. Максимов обүтчу ту-
тап билүүнинэрэр. Онто
көнсөзтөөн ахсан сипи-
кынни-мутуктанан, улам
диринтөн, били Бастаан
утас истарбер «бара эрэ
санша иши» либийлини то-
гууллаада.

Да, мактап тахсар сую-
лу тухха көрбүттөрний
диңгээххэ, «Кызагий жес-
килэ» диж общественний
фонду үсөнзүлэргэ быйза-
рымыннтар, Чураалчы
сбербанын номгуу 164401
№-дэх анал счет астар-
быттар. Бу ити этси изе-
пин курдук судургу буол-
батаадын ейдүүхтээжнит.
Фонд председателинэн ба-
нылым П. Ф. Максимов
байтгаа вбит, общес-
твений таруулса бухгал-
тердаах буолар, ону тэгэ
ус кийиттийн саастаантаях
ревизионний комиссияла-
наар. Олор бу күннүргэ из-
виллизинье уопсай муннъя-
нын бигэрзинэхтээжтэр.
Бастаан, бу общественний
фондаада ул-харыж кириз-
гээх, ол эргиригээ кириз
харчы харчаны онгоруул-
таях кынчынныхаах. Кинин-

МАХТАЛ ЭЙИЭХЭ, АЛЕКСАНДР АЛЕКСАНДРОВИЧ

Никонович.

— Бу бартэхий дынни
бийнэхэ коллегэбигт лор-
прач Александр Александрович Попов бойзтии
убугэр-харчтыг гар тутан
бизардэ. Сотору бу дын
үзлээн барыа. Кийи
дьон-сэргэ дороубувата
чолутэр түүрэгээр, олово
бызынанытыг гар тыхи
суолталаах буолуода. Бү-
гун бийнги биш ида-
лээхэрбигтийэр — коргани
на Ульяна Дмитриевна
уошиа Александр Александрович Поповтарга ды-
ригт махталбытийн билэ-
робит. — динр Григорий
Никонович.

Санга айваллар Донор
дьэстин символический ку-
лутүүн туттарых инни-
на Александр Александрович
книг бу дынни ту-
туутугар намолосгут та-
баарыстарыг гар, донор-
дарга итиштих, истигник
махтаниа. Энэ итишник
инирх махтал тылларын
жаргна врач Ульяна Дми-
триевна этта уошиа дын
символический кулутүүн
Г. Н. Алексеевка тут-
тарда. Рентгенолог-
врач Е. А. Марков
жакшилы газарын тайш

туойда, арымлаах саламаа.
тынан авл уоту анатта.
Данээж кийрии ныйнэ
дээдээтгэгт уулас дэвнэлтийн
байналыгын солбу-
нааччы Т. Л. Тарасов бы-
ни нырыйар. Кийи бу
Донор дьэстин бойзтии
утг санаатын тутан
олехто каллэрбит А. А.
Попову уулас дыннэлтийн
Бочустуйн грамотатын
нацаадалзата итишинэ
сага дынээж төриллори
атымзийнгэ авлан 500
тый, соди туттарда.

Чурагты сээжинээтийн
тээвэртэй.

туойда, арымлаш саламаатынан ээл уоту анатта. Дайыржы кимирин ныйнал дийзитатыг улуус дыңалттын башмалыгын солбүйлааччы Т. Л. Тарасов бындыктын көрүштөрүн баштап түшсүз болуп жүргүп. Башкортостан Республикасынын мэдениет министри А. А. Попову улуус дыңалттын Бочугутай грамотатынан наңараздаласта итказине салындырылганда да 500 тый. сөзү туттарда.

дъннлнтьн бапылыға А.

АНДРОВИЧ!

Р. Сарычев, культура
управляемости ученого В.
В. Кузьмин, ССРС боч-
чуютцаах донордара С. Г.
Слепцов, Е. Е. Попова,
жили балынын отделение-
тын сабындыссоидэрэ Е. Е.
Слепцова, К. К. Нурсапа-
рова, санга айналлыбыт До-
нор дынэт дыңчоругут
тууңгер истиң санасаттан
тутуллубут улууска бинр
бастаны үтүе санаа туофу-
тун бынбытышан балинэт-
тилэр.

жөнүллүккөнүзтөн, ол эбатэр
баяа өргүләринен хаан
бизәрлүктүрлөртөн — донор-
дартан хааны ылышыны са-
балыса да. Ити хаантав
оюндууллубут компонендер
кини одоруун өрүүлүүгүз
туохтада да күндүлөрдин ту-
нунан ээ да бермалыбет.
Улусына барыт 50 донор
баар, кинизэртэн 12 наин
ССРС, Российский Феде-
рация болуутсаах донор-
дарынан буюуларытар
А. А. Попов тустаах
таршылар улут-хамшина, ту-
рическую. кынайынчыла

МОСКВА. Наукадар Академиянын Россияндааңыз кардиологическая научная клиника сурек-тыймым хирургиялык отделениенын суреки жетекшілігінде базал онын мүннүлүлүнине. Манил аортокоронарлык шунтирование курдук уратылаах операцияны эмис оғоролдор. Хемолитоген дизи—барынча жарчыма.

Снимок № 1: определение изогиба

(РНТА—ССТА).

бөвө буоллаңа. Нылаабынайы, булан-тадан, аймакылаахтык дэлхийн махха наада. Оттон ону кильзигчилэр бинирдээр эрэ дакаастаа батахтара. Күн бүгүн мизээрээ урунку Сүүстүнгүүр дэлхийн уларытан огопрон арды смыжын амарга түүгүрэллэр. Оччотуудар күн ахсын Арынлаахха кырынар курдук буадуудо, тутар шуун үрдүттэн буодар. Мэлдүнтийн сүүгэйнин туттаран үүт смыгыттар, хаячыстыбатыгар сүүйтээрэллэрэ тохтуух эт, аны уматык измичлэнээр биш, бишр тынан ылар сууллара. Манилын тэринэн бардахтарына, смынга эт-үүт комбинатын арахсаа, бородуух сүйларын, этэр курдук, хаша бацаар батарын, байзазын ираотдо буадуух эт.

Столица да сирдаах-үйтваах, базалаах дын мисстээс ойөөс производство-ны салынаарыгы, дынуу үлээзэх огомуутга талкуйданаан биллингитэн улуустаавын и набэллигитэр общест-воловарын ичинэн ишилийн-таригэр ныра предприятияни ашар буулбуттара. 23 и набэллигитээхтэрритэн 19-стараа улахан дын. Онон салайаачыларын, үлээнир дьюнкюрун үзүүлэтийн, коммиссионий - коммерчес-кай маңааыны астарарга тобулун булан олороллор. Дээ, манныштарга эрэ санакан, тирох ылан, бу-гун сурчүн производствот-тан—сүүдү үлээтийн итынтаа дынуу үлээзэх ого-руухаа собун ишилийн баалылыга тохижволсон тү-рүүрар, онууха вий-санавын түмар, бу дынун дья-наллартаа, саваланынга дынун, бигир дойдлаахтарын ишээрар, оноо зорлээз дацны. Бу—ишилийн буттийнүүтүн бая санасат.

С. СМИРНОВА

САНГАЛЫЫ ДЬАҢАНЫЫ ТҮМҮКТЭРИТТЭН

ТЫА ХАЛЬАНЫСТЫВАТЫН БОРОДУУКСУИАЛАРЫН ОНГОРУУ

Улусынай ханаийстыбаларын регистрацияланын сурундизин 1992 салттан саяжаттамында Биллини түрүгүнин Сыллагига (председатель И. Д. Собакин) 70, Одуулуунца (И. И. Филиппов) 23, Кытайнахха «Калың» (С. И. Собакин) 22, Хөтөгөө «Веномо» (И. А. Филиппов) 18, Мэлдэххисе (Н. В. Портнягин) 5, Хайхасынка «Туора Күйл» (И. Д. Пойкесев) 19, Хаддарга «Тийса» (В. А. Никонов) 7 улус киннүүр «Чурапчы» (В. И. Нонгородов) 26, Хатыльеги (Е. Ф. Попов) 11 баанынай ханаийстыбаларын түмэр ассоциациялар бааллар. Итептээр ураты избилинестргэ ассоциацияны суух баанынай ханаийстыбаларда тияа ханаийстыбытын бородуун субатын огоруулган дыарынчаллар. Од курдук, Соловьевка 19, Болутурга 8, Болотгоо 2, Чакырта-1, Мутудайта 6, Алазарга 3, Бахсынга 3, Кылсан наахха 7 баанынай ханаийстыбалара үүтү, энгээрилдөр.

Онон улуус үрдүнөн барыта 1065 үзээнтэхээ 233 дээсээ цэргэн уокна колективийн баатынай ханааны тываллараа удалийллэр. Ити ишгэр Одыгуулун, Сынсан Кытсанах, Хайхасыт, Хонторо ижилчилтээр зорчуу баатынай ханааныстыбатынай бараниар, урункуу обществиний ымах уонна сүлгүүнүү итнимиз сурин средстволары өлүү {пай} баатынай түгэчин нилэр. Амардас аасныг сэргэ 112 баатынай ханааныстыбадалаараа санга регистрацияламсынтараа. Биднийги турутганан баатынай ханааныстыбадалыгар 4430 ымах сүёү, от ишгэр 1700 ыншар ымах, 2350 сүдьм, од ишгэр 1420 бээ баар. Ити улуус урут обществиний бас бэлэнтигээр турбут ымах сүнүү 40 сүлгү 30 барьыннаныг гар төгт. Итни тайланын кинжлэр 1200 сибинийн эзлэхтэр, кетору, куруолугу шарымахтаах хара санылы иштэлдэр. Субу күннээд турутганан баатынай ханааныстыбадалаараа 340 ариада мааржлаах трантордажахтар, 110 таңбас таңар автомашиндаахтар, 9 комбайндаахтар,

Техника ертүнен ити улахан күүс баңычайдар сири түспаран сөгөруүкни, сүйү анылыгын союзтууллаштырышкан дэврүүтканалларыгар, тизэр-танаар үзэлдрийн байзэлдрийн күүстөрүнин ытгалларыгар нымаа бишрэж. Ону тэгэ оту овустарар мотоблоктарынан, тыа хаанайстыбатын атын даённи холбөмөр мэссымаларынан баласчча хааччылышындар. Бү болтуруюс сүнап союстук бытварыллар қыахтаадын техникица уонна уматынка сыйна күчтүү үрдүү турара улаханнык атахтыр. Ол үрдүүн баңынайдар техникинан хааччынарга гардына, онтууларын хайа сатанарынан бийнәрүм сатырга дүлгүүлдүрлөр. Кинилэри сирдэрүү-үттэрүү изиниттэн, хаанайстыбаларын изэмийттэн көрөн техникинди бишрэж сатымаххи тоада. Онууха ат уонна овус көлөнү дүйорзэлээн тувааналлара байланырсаар барыстаах буюлууда.

Баатынай ханаистыбаларга улуус бары сарын-
утуи 8,5, ол иштор түя ханаистыбетин тунаал-
дар сирин 13, ходуватын уюни меччирағын 11,
баатынатын 29 биркынын бас биладлар. Корер-
сүт курдук, олус албак сир бериллибет булуба-
тах. Онон баатынайдар сыймарыллыбыт сирдердик
мунгуттуур жельүүстөөхүк тунаанхатарына эрэ бо-
родуунсуланы ылымын урлаттар, байзэрдин төрилэ-
ханаистыба артукон бөөрөгтүнөр кыахтаахтар.
Билингэ туругунан дын көргөзмийн 42, аймасын
төлөө үзүннүүз 32 итисин үстүн сэттөөз дынри чи-
лизиндох 180 баатынай ханаистыбаларга баар
буоллулар. Онон 7—8 үзүннүүз ордук табагас-
тах эбىт дын түүнеке колебин.

Контрактация дуогабарынан ааспүттى сылга балынай халыкайтыштыралар 960 тонна эти, 1768 тонна утуу туттарбыттара (избилизинчикини киллэрэн турган). Ол ааза, улугс тұрдун туттарыллыбыт ет ЭН үтт 22 биржымашырыттар төг. Бородуусуяң атынан жинар сыйната наимынах уонна үт-үтт комбинатынан харчыта тута толоммат буолан, наихтаах союз ортуулар куоракка киллэрэн атылаштылар, сорохтор арасынан ылсыныг-борсинге туникашылар. Сайынгың ыйдарға үттү ыаңын изчидириг суюнан ордук памырастыбыт, онуоха збн сорох избилизектер дындалтадары уонна олохтоо үттү тутар шуунар үзүн мол текшүк тәрнибитеттера амк биң биргичиненен бурулса. Бөбүолектер тас ортууларига сайылыктардын олорбут фермерлар бородуусуналирдын туттарындын үгүс күчтүмәజайдерин көрсүбүттәрэ. Транспордада та-быллыбакка, үүттерши тутар шуунарга нызянов тизердібетах түбелталыра үгүс, оттоя миастэтеде сыйхатар онуоха куойаларының маңыларын обустырап порбетохторо. Онен ити башшуруоска быйыл сайын хайдың дынданарбытын биллигиттен соннобуох туслахшыт.

Сири оңорон туруктаах үүзүүнү ылар хайындын туутунар баанынай ханааныйстыбыларга эмээ баштадар. Холобур, Одзуууунгыра «Бурдуя»-баанынай ханааныйстыбаты (салайзаччы В. К. Ефремов) аасындында 413 гектартадан туорахтаах культураны хомуюшан, изалогойтунан 359 тоннны үүзүүнү ылбыта, иштөөн 150 тонннатын сизмэээ аланан уурда. Ол курдук Хопторбог «Агро» (М. М. Монастырев) 267 гектартадан быстарын 419 тоннаны ылбыта, иштөөн 100 тоннатаа салынбийнай. Сылгангыра «Куолъе» базынын ханааныйстыбаты (П. Д. Трофимов) 163 гектартадан 188 тонна үүзүүнү ылбыта. Кинилэр быйылдын салынчулуктарында уурунчудар. Ол аата, «бурдуистар» гектартадан ортуунан 8,6, «агролар» 16,1, «куоластар» 11 центнер үүзүүнү хомуйбуттара. Балырынын курдук кураан дылдаа иштөөнчөн суюх көрдөрүү диеххэ сөз. Кинилэр улуус бурдугун 36 биринчинын үүннэргилдер.

Хортуюндуу Хоптоо «Наңаар» баалынын ханааныстыбаты (В. Г. Кардашевский) 25, Хатыльга «Кинчэрди» баалынын ханааныстыбаты (С. С. Яковлев) 5, Хахыйлахха «Кытыл» баалынын ханааныстыбаты (А. А. Хомподоеv) 5, Мугудайра «Жергин» баалынын ханааныстыбы 0,5, улуус киннегэр «Хонду» баалынын ханааныстыбы (А. В. Винскуров) 0,3 гектарга олордубуттара. Киннегэр алтазойунан 287 тонна чүйүүнүн ылбыттара, гектартан ортолуунан 83-туу центнери. От иннегэр «наңаардар» 78, «кынчэрэлдер» 64, «кытыллар» 110 центнери хомуйбуттара. Бул улуус хортуюндуун 88 биркынчынагар тэк. Отточ тибаарыстыбадар гектартан ортолуунан 30-туу центнер үзүүнүн ылбыттарын төгүзүү корум.

СҮӨҮ АҚЫЛЫГЫН БЭЛЭМНЭЭНИЙ

Аасыптын сүйгэе курааныннамыт, бааңынай ханаанын тыйбаларында сүйгэе абылдыгын сөбүтүшкүлдүннүүнде эзбек шараахаттары, үгүс иеруулдубетэх оросхууттары көрсүбүттээр. Барыта 5460 тонна оту балымнамын тарихтада 1680 тоннанын улуусы тас өргүгээр. Сылан, Кильзегин, Хөлтөбө, Одыгуулун бааңынай ханаанын тыйбаларын ассоциациялары ордум уустук балынан шалаахтар. Атын сиргэ сөбүтүшкүлдүннүүнде сүйгэе абылдыгын 1110 тоннада бу нэнжилкиттергэ тиксэр. Аны 1600 тоннанын атын улуустартада эбии абылдыгын субу күннүртээ тижээ сыйдьяллар. Аасыптын сүйгэе улуусында 24020 тоннын от балымнамыт эбии буюлышында, итиштэн дойдуга 18000 эро тоннада сөбүтүшкүлдүннүүн. Ол ийнштэй табварыстыбаларынын 5617, бааңынай ханааныстыбаларынын 4030, чалынчайдарынын 8353 тоннада. Оттон улуусын ходуна 49 балынчайдарынын табварыстыбаларга, 16 балынчайдарынын ханааныстыбаларын, 35 балынчайдарын нэнжилкиттергэ бис билүнтигээр тиксэр.

Баанынай ханаайыстыбаларыгар производствен-
ной объектары туттууларыгар уонна сири түлсарал
оностунууларыгар «Саха фермер» ассоциация жөн-
измийттүүбүткөн балырынын 49 мэл. солт. жорулуп-
була. Ошонд 21 баанынай ханаайыстыбаларга туттар-
тангар улазын 61858 тың. голки. балмашкан 65858
тың. солт. суумалаах улазын толорбуттара. Ити шиг-
тас 37837 тың. солт. улазы көтөөбүттөр. Ош

тэн 37837 тың, солк үзээ көллөрбигтер. Ол курдук, 425 тәбә сүнүү хотоно. 2 сайылым, 7 гаран, 25 тоони киңирэ овошханылыц бутартилинилэр. Бидигин ити толоруулубут узалэртэ 23034 тың. Ун синтэ төлөнүү илүү. Итиши таңынан байыларни күүстэрин, унтаринен 600 тәбә сүнүү хотонун үзээ көллөрбигтер. Аасыптында улуус дыңгылтата дуогабар байытыланын сири түспарын оноруута, капитальны бүтсийдари тутууги көмө бэрээдэгизэн үбү көрбүтэ түмүктөх буыла. Онон баатынай хайнайбыстыбар, чанынайдары көллөрэн турал, 482 км усталах капитальнай бүтсийн туттулар, 183 гектар ходулаш уонна мичирэн сири түспарын онордуулар.

Быйыт государственнай бюджеттан үбүлээрго капитальны туттууга 85, аны нийттэн производственны объектары туттарыга 62, ходуна уонна мичи-раяг спирдэрийн тус腮арын огорууга 23 баанынай ханаайтыбалара сийавшкайларын, бирдэхийнтыр-смэтий докумуулнаарын бэлзимэн олороллор. Былырын ассоциацийн, баанынай ханаайтыбалара барыга 682 мөл. соли кредити шийбэлтэре, ал нийттэн 449 мөл. соли киникэммит кредитийн ресурсалар сүйттарыттан, 86,6 мөл. солж, үнүн бодьохтоох ссуда. Ити дааны суума, техникаа, оттуука, уматынка, арас егөлөрү огорууга сывана үрдүү турарылан, билигийн нордабүлгэ ыраацынан эзниэт-тээбэт. Аны кредит биржынана олус үрдүү, онон угус баанынайдар итний тунаар ныхатарлыг сүтердилэр. Билигийн 60-ын баанынай ханаайтыбалара кредит еготууны тунаар шинтэр. Табаары, бородуунсайны огорон тафаарааччылар бастамы уочрат иредитине, изомонан тунааналларыгар ныхта бааридуха.

ИИННИКИТИН ХАИДАХ ДЬАЛЬНАБЫТ

Билигийн баатынай хаягааны түбшүүлэлтэй баларыг техника араана балачча зөвлөхөн. Онон сирин огторууга ирэх тар үсэжжэтийн. Ихи ходууны гүпсэрий, өнзүүтэй, баатынай огостон бурдугуу, күөх түүчүүгүү, төрдүгээр астахаа культуруулары, сүөнүү абыныгын үүннэрээр толоруу кылаахынтын изрэндлийн. Очнообунаа ынаах сүөнүү, сагты, сибинийн, нөхөр абыныгын угус барьжсаны сиртэн үүннэрэн ыларбаатыг гар суодуу тэлнийн эзигит. Итийн дэвшигийнхэндээ чадаа, ынаахан сяландаа хотурбаны ятмылааныгүй уеннаа тийнгээ тийнгээ оросжуулжнут сарбайарбыт биллэр. Үраахтан аялалыльбыт абыныг ороскоотаа улаханын эзгийн-хааммынан билбйт ахан дьоммут. Хортуулжнуу олордуунан, одууроот астарын үүзиэрнинийн хизэндүү дээрэлтэнхтаахыт. Бэйзбит наадамбытгийн ордоруулсан ессе харчын жилэрнэр иурдук дэвшигийнхэндээ чадаа, хотурбаны ятмылааныгүй уеннаа тийнгээ тийнгээ оросжуулжнут сарбайарбыт биллэр. Итилэргэ нахишийн эзгийн-хааммынтаахыт. Хортуулжнуу рассадалаан олордууга, ордэтээхи одууроот астарыг гар сүүрүү болдомтобутун тувааныхтаахыт. Итилэргэ нахишийн эзгийн-хааммынтаахыт. Бэйзбит сабылыктааын болон нууруунаа күүсээ турбуутунаа, нахишийнтар дэхангаллара, баатынай хаягааны түбшүүлэлтэй баларын ассоциациялаа эзгийнхийн толкуйдаммыг маршрутуунаа электический линиялары бирефмантааынан уеннаа огорторуулсан дээрэлтэнхтаахыттар.

Нэгнлизентээр дъябалталара, табаарыстыбалар салайааччылара баатынай ханаийстыбаларынан баар баалалахтары тусх дааны тутуулуга сух сирдэн, слууларин (пайдарын) бэрэн ымтадларыгар бадарыах этим Сир дынгизех ханаийнынаах эрэ буоллацьына быйзаты бэрэр. Онои сири сир үлдэчин дынгизэхтик дъарынтаначтыларга уонна баатынай ханаийстыбаларыгар збин арендаа бэрэрийн көрүөххээ наада. Баатынайдарга сиргэ эрэ нолтуогу ту-бэрэр, кинилэри атын нолуоктартан босхолуур сөн. Аны итгэлтэй үгүс өртүн сири огторууга, түпсарыгта янаан бэйзэрлэгтэй төттөрү бэрэххээ.

ЫАРАХАТТАРБЫТ, МЭКЭНДЭРБЫТ

Техникаса, уматынка, электроэнергияда, промышленной табаардарты сыйна ҮРДҮҮ турарын күстү тиң хәнәйбыстыбынын бордууксайдаларын туттарыллар сыйналарын төмөнкөн көрдөххө бидан намындах. Ол ишни дотация бериллиниң инфляция талымыттан үрдүүн буолира зөрйиллэр. Тиң хәнәйбыстыбынын бордууксайтын огорооччуларга чапчыллаштыр, кыра бирелештесең, уйн болдохтоо кредиттердиң көрдөххө бордууксайдаларын аасын сыйлаа балынан хәнәйбыстыбалардың уонна ассоциациялар баштарга 5-10 мөл. соли. Кылтас болдохтоо кредит шаштаактар. Ити бирелештесең көрдөххө хабалада киллэрер күахтаа. Инникинин оғонулубут бордууксайтын батарын уустукуар балабынанылаа. Ол ишни эт-үүт комбинаттанаң, эргизи, соодустуника төрилтээрлеринин хааччада суюх тутуллан уонна төлөөн ишаларын сийтиззхэ. Хөлөбүр, билиги сибиннанын төбөтүн, атасын, үүрүг ишни, нийис категорииллаа хара иши түшнүүттөр, олохтоо тутар пуузнэр нэвийлизништтэн, баанынай хәнәйбыстыбаларыннан көрдээ сыйлдан ууту хөмүйбаттар.

Иээнилээнтэр дэхналтадаа, баянчын хөхийн түбэлдээр ассоциацийн огноонд лутут бородуун сүйнэ хийдэх батарын үерэтэн нэрэн баран бэзэлжээ итгилдэргээр ылыхтарын эмжүү сөл. Манынхаа чыннапаралар, мырылалар холобурдлын үерэтэн нерууххэ.

Михаил КОРЯКИН,
чууустаачы тыва ханаайыстыбатын управление-
тын начальниктын бааъынай ханаайыстыбала-
рын бонцуруостарыгар солбуюаачы

